Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

30.1.2023

VNS 15/2022 VP VALTIONEUVOSTON SELONTEKO KANSALLISESTA ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMISSUUNNITELMASTA VUOTEEN 2030 - TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt 23.1.2023 työ- ja elinkeinoministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta asiasta. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on osallistunut maa- ja metsätalousministeriön asettaman valmisteluryhmän toimintaan ja kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman laadintaan. Työ- ja elinkeinoministeriö on myös antanut kansallisesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmasta lausuntonsa maa- ja metsätalousministeriölle. Työ- ja elinkeinoministeriö on kiinnittänyt energiakysymysten ohella huomiota huoltovarmuuteen ja sopeutumistoimiin aluetasolla.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen sisältyy työ- ja elinkeinoministeriön johdolla valmisteltuun kansalliseen ilmasto- ja energiastrategiaan, joka on lähetetty selontekona eduskuntaan 30.6.2022 (VNS 6/2022). Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa tavoitteena on vahvistaa energia- ja teollisuussektoreilla ilmastonmuutoksen vaikutusten ja seurausten riskienhallintaa. Ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmassa tavoite on konkretisoitunut toimenpiteiksi seuraavasti:

- määritetään ilmastoriskien hallintaan liittyvät tarpeet energia- ja teollisuussektoreilla
- sisällytetään toimialojen tiekarttojen päivityksiin tarkasteluja ilmastoriskien hallinnan mahdollisuuksista ja täydennetään tiekarttoja sopeutumistoimilla
- selvitetään olemassa olevat rahoitusmahdollisuudet elinkeinoelämän sopeutumisinnovaatioiden kehittämiseen ja käyttöön ottoon

Lausunnossaan maa- ja metsätalousministeriölle työ- ja elinkeinoministeriö on todennut omista sopeutumistoimistaan ja työn suunnitelmallisuudesta seuraavasti. Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut kestävän kehityksen linjauksen, joka sisältää kestävän kehityksen painopisteet sekä toimenpiteet globaalin kestävän kehityksen Agenda 2030 toteut-

tamiseksi. Linjauksen painopisteet ovat: ilmastoneutraaliin talouteen siirtyminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, ihmisarvoisen työn ja reilujen työmarkkinoiden edistäminen, kestävää kasvua innovaatioista sekä kestävä kaupungistuminen ja ihmisten osallistuminen. Linjauksen päivittämisen yhteydessä huomioidaan myös ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman esiin nostamat tarpeet.

Työ- ja elinkeinoministeriö on myös tuonut esille, että valtioneuvoston selonteossa huoltovarmuudesta (VNS 8/2022 vp) ehdotetaan huoltovarmuuden tavoitteista annetun valtioneuvoston päätöksen uudistamista. Uudistamisen yhteydessä muun muassa käsiteltäisiin kokonaisturvallisuutta ja määriteltäisiin yksityiskohtaisempia tavoitteita esimerkiksi maatalouden osalta, joilla olisi merkitystä ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on lisäksi todennut, että on tärkeää pyrkiä parantamaan viestintää mahdollisista kotimaisista ja kansainvälisistä rahoituslähteistä, jotta eri tahot osaisivat nykyistä paremmin hyödyntää niitä toiminnassaan. Mikäli rahoituksen neuvontatoimintaa haluttaisiin kehittää nykyisestä, tulisi varmistaa eri toimijoiden työnjako, yhteistyö ja resurssit sekä eri rahoituslähteitä koskevien tietojen ajantasaisuus.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että asiakaspinnassa työskentelevillä olisi ymmärrystä ja osaamista ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyen. Tällä tavoin voitaisiin tukea yrityksiä ja muita tahoja ilmastovaikutusten merkityksen ymmärtämisessä ja huomioon ottamisessa osana liiketoimintaa.

Yksityisestä rahoituksesta katveeseen jäävien toimintojen vaatima julkinen rahoitus on tärkeä hahmottaa ja tulee kehittää ennakointia sellaisten Suomen talouden kannalta merkittävien toimintojen tunnistamiseksi, joiden vihreä siirtymä on vaativaa ja vaiheittaista ja jotka saattavat jäädä kohtuuehtoisen rahoituksen ulkopuolelle rahoittajien muuttaessa oman portfolionsa rakennetta kohti asettamiaan kestävyystavoitteita. Tähän liittyen rahoituksen saatavuutta mm. biotalouden, energia-alan ja valmistavan teollisuuden investointeihin tulee seurata huolella.

Erilaisten hyvien ohjelmien lisäksi kunnianhimon tulee näkyä myös rahoitusvolyymeissa. 2020-luvulla ympäristövaikutuksia vähentävien investointien määrä tulee kasvamaan merkittävästi ja monet arvoketjut muuttavat ratkaisevasti muotoaan ja sijaintiaan. Mittavan yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi ja täydentämiseksi sekä suomalaisen elinkeinoelämän kilpailukyvyn turvaamiseksi tarvitaan huomattavia julkisia resursseja.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä, että julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä kehitetään. Ilmastoratkaisut tarjoavat suomalaisille yrityksille kasvu- ja vientipotentiaalia ja samalla mahdollistavat kädenjäljen kasvattamisen.

Lisätiedot: Työ- ja elinkeinoministeriö, Energiaosasto, neuvotteleva virkamies Jaana Avolahti, etunimi.sukunimi@gov.fi, puh. 029 506 4836